

Розірвання шлюбу в судовому порядку

Шлюб припиняється внаслідок смерті одного з подружжя або оголошення його померлим або внаслідок його розірвання. Якщо один із подружжя помер до набрання чинності рішенням суду про розірвання шлюбу, вважається, що шлюб припинився внаслідок його смерті. Якщо у день набрання чинності рішенням суду про розірвання шлюбу один із подружжя помер, вважається, що шлюб припинився внаслідок його розірвання, що передбачено статтею 104 Сімейного кодексу України.

Шлюб припиняється внаслідок його розірвання:

- за спільною заявою подружжя, яке не має дітей або одного з них, якщо другий із подружжя визнаний безвісно відсутнім або визнаний недієздатним;
- за спільною заявою подружжя яке має дітей на підставі рішення суду;
- за позовом одного з подружжя на підставі рішення суду.

Відповідно до статті 109 Сімейного кодексу України, подружжя, яке має дітей, має право подати до суду заяву про розірвання шлюбу разом із письмовим договором про те, з ким із них будуть проживати діти, яку участь у забезпеченні умов їхнього життя братиме той з батьків, хто буде проживати окремо, а також про умови здійснення ним права на особисте виховання дітей. Договір між подружжям про розмір аліментів на дитину має бути нотаріально посвідчений. У разі невиконання цього договору аліменти можуть стягуватися на підставі виконавчого напису нотаріуса. Суд постановляє рішення про розірвання шлюбу, якщо буде встановлено, що заява про розірвання шлюбу відповідає дійсній волі дружини та чоловіка і що після розірвання шлюбу не будуть порушені їхні особисті та майнові права, а також права їхніх дітей. Суд постановляє рішення про розірвання шлюбу після спливу одного місяця від дня подання заяви. До закінчення цього строку дружина і чоловік мають право відкликати заяву про розірвання шлюбу.

Статтею 110 Сімейного кодексу України врегульовано, право на пред'явлення позову про розірвання шлюбу. Позов про розірвання шлюбу може бути пред'явлений одним із подружжя. Позов про розірвання шлюбу не може бути пред'явлений протягом вагітності дружини та протягом одного року після народження дитини, крім випадків, коли один із подружжя вчинив протиправну поведінку, яка містить ознаки кримінального правопорушення, щодо другого з подружжя або дитини. Чоловік, дружина мають право пред'явити позов про розірвання шлюбу протягом вагітності дружини, якщо батьківство зачатої дитини визнане іншою особою. Чоловік, дружина мають право пред'явити позов про розірвання шлюбу до досягнення дитиною одного року, якщо батьківство щодо неї визнане іншою особою або за рішенням суду відомості про чоловіка як батька дитини виключено із актового запису про народження дитини. Опікун має право пред'явити позов про розірвання шлюбу, якщо цього вимагають інтереси того з подружжя, хто визнаний недієздатним.

Суд вживає заходів щодо примирення подружжя, якщо це не суперечить моральним засадам суспільства.

Суд з'ясовує фактичні взаємини подружжя, дійсні причини позову про розірвання шлюбу, бере до уваги наявність малолітньої дитини, дитини з інвалідністю та інші обставини життя подружжя.

Суд постановляє рішення про розірвання шлюбу, якщо буде встановлено, що подальше спільне життя подружжя і збереження шлюбу суперечило б інтересам одного з них, інтересам їхніх дітей, що мають істотне значення.

Особа, яка змінила своє прізвище у зв'язку з реєстрацією шлюбу, має право після розірвання шлюбу надалі іменуватися цим прізвищем або відновити своє дошлюбне прізвище.

У разі розірвання шлюбу судом шлюб припиняється у день набрання чинності рішенням суду про розірвання шлюбу.

Документом, що засвідчує факт розірвання шлюбу судом, є рішення суду про розірвання шлюбу, яке набрало законної сили.

Рішення суду про розірвання шлюбу після набрання ним законної сили надсилається судом до органу державної реєстрації актів цивільного стану за місцем ухвалення рішення для внесення відомостей до Державного реєстру актів цивільного стану громадян та проставлення відмітки в актовому записі про шлюб.

Правилами державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, затвердженими наказом Міністерства юстиції України 18.10.2000 № 52/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України 24.12.2010 № 3307/5), встановлено порядок виконання рішення суду про розірвання шлюбу, постановленого судом після набрання чинності Законом України "Про державну реєстрацію актів цивільного стану" (після 27.07.2010 року).

Відділ державної реєстрації актів цивільного стану, який отримав рішення суду про розірвання шлюбу, повинен у день його надходження зробити відмітку про розірвання шлюбу на лицьовому боці актового запису про шлюб, зазначивши дату і номер рішення суду, повне найменування суду, яким ухвалено рішення, а також внести відповідні відомості до Державного реєстру актів цивільного стану громадян.

Якщо актовий запис про шлюб зберігається в іншому відділі державної реєстрації актів цивільного стану України, відділ державної реєстрації актів цивільного стану, який отримав рішення суду про розірвання шлюбу, повинен у день надходження рішення надіслати його до відділу державної реєстрації актів цивільного стану за місцезнаходженням актового запису про шлюб для проставлення відповідної відмітки в день його надходження, та внесення відповідних відомостей до Державного реєстру актів цивільного стану громадян, крім випадку зберігання цього запису на тимчасово окупованій території України.

У разі зберігання актового запису про шлюб на тимчасово окупованих територіях Донецької або Луганської областей рішення суду про розірвання шлюбу надсилається до відділів державної реєстрації актів цивільного стану відповідних управлінь державної реєстрації головних територіальних управлінь юстиції у Донецькій та Луганській областях, а у разі зберігання такого актового запису на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим - до відділу державної реєстрації актів цивільного стану управління державної реєстрації головного територіального управління юстиції у Херсонській області.

Відділ державної реєстрації актів цивільного стану направляє рішення суду про розірвання шлюбу до компетентного органу іноземної держави за місцезнаходженням актового запису про шлюб, якщо між Україною і цією державою укладено договір про правову допомогу і правові відносини у цивільних і сімейних справах.

Якщо особи, шлюб між якими розірвано, заявляють про відсутність в актовому записі про шлюб відмітки про розірвання шлюбу, здійснене в судовому порядку, та пред'являють відповідне рішення суду, відділ державної реєстрації актів цивільного стану перевіряє у Державному реєстрі актів цивільного стану громадян наявність в актовому записі про шлюб відомостей про розірвання шлюбу.

У разі відсутності відмітки про розірвання шлюбу за рішенням суду в актовому записі про шлюб або актового запису про шлюб у Державному реєстрі актів цивільного стану громадян особам роз'яснюється, що відмітку про розірвання шлюбу буде проставлено після одержання відповіді відділу державної реєстрації актів цивільного стану за місцем зберігання актового запису про шлюб. Зазначена перевірка не здійснюється у випадку зберігання запису на тимчасово окупованій території України.

Для одержання відповіді про наявність або відсутність відмітки про розірвання шлюбу за рішенням суду в актовому записі про шлюб відділ державної реєстрації актів цивільного стану в день звернення заявника направляє за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку відповідний запит до відділу державної реєстрації актів цивільного стану України за місцем зберігання актового запису про шлюб.

Відділ державної реєстрації актів цивільного стану, який одержав запит, не пізніше наступного дня повідомляє про наявність відмітки про розірвання шлюбу із зазначенням дати і номера рішення суду, повного найменування суду, яким ухвалено рішення, або про її відсутність.

Якщо актовий запис про шлюб, в якому відсутня відмітка про розірвання шлюбу, зберігається у відділі державної реєстрації актів цивільного стану за місцем звернення заявника, відділ проставляє її з дотриманням абзацу другого цього пункту із залишенням ксерокопії рішення суду або з дотриманням абзаців третього, четвертого цього пункту направляє рішення суду про розірвання шлюбу до відділу державної реєстрації актів цивільного стану за місцем зберігання актового запису про шлюб.

Про проставлену відмітку відділ державної реєстрації актів цивільного стану за місцем зберігання актового запису про шлюб у той самий день інформує відділ державної реєстрації актів цивільного стану за місцем звернення заявника.

На прохання заявника для підтвердження наявності відмітки про розірвання шлюбу в актовому записі про шлюб може бути видано витяг з Державного реєстру актів цивільного стану громадян.

Автор статті – Кудря Наталія Віталіївна, заступник начальника Солом'янського районного у місті Києві відділу державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у місті Києві